

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
PEDRO CRUZ VILLALÓN
prezentate la 9 ianuarie 2014¹

Cauza C-435/12

**ACI Adam BV,
Alpha International BV,
AVC Nederland BV,
BAS Computers & Componenten BV,
Despec BV,
Dexxon Data Media and Storage BV,
Fuji Magnetics Nederland,
Imation Europe BV,
Maxell Benelux BV,
Philips Consumer Electronics BV,
Sony Benelux BV,
Verbatim GmbH
împotriva
Stichting de ThuisKopie,
Stichting Onderhandeligen ThuisKopie vergoeding**

[cerere de decizie preliminară formulată de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos)]

„Proprietate intelectuală — Drepturi de autor și drepturi conexe — Directiva 2001/29/CE — Armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe în societatea informațională — Drept exclusiv de reproducere — Articolul 5 alineatul (2) litera (b) — Articolul 5 alineatul (5) — Excepții și limitări — Excepția privind copia privată — Domeniu de aplicare — Reproduse realizate dintr-o sursă nelegală — Redevența pentru copia privată — Directiva 2004/48/CE — Respectarea drepturilor de proprietate intelectuală — Articolul 14 — Cheltuieli de judecată — Domeniu de aplicare”

1. În prezenta cauză, Curtea este sesizată cu o nouă serie de întrebări preliminare privind în principal interpretarea Directivei 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională², mai exact, a articolului 5 alineatul (2) litera (b) din aceasta, prin care se permite statelor membre să stabilească o excepție de la dreptul exclusiv de reproducere al titularilor dreptului de autor și ai drepturilor conexe³ în ceea ce privește copia privată.

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230. A se vedea printre altele Hotărârea din 21 octombrie 2010, Padawan (C-467/08, Rep., p. I-10055), Hotărârea din 16 iunie 2011, Stichting de ThuisKopie (C-462/09, Rep., p. I-5331), Hotărârea din 9 februarie 2012, Luksan (C-277/10), Hotărârea din 26 aprilie 2012, DR și TV2 Danmark (C-510/10), precum și Hotărârea din 27 iunie 2013, VG Wort și alții (C-457/11-C-460/11).

3 — Denumiți în continuare „titularii de drepturi”.

2. Principala întrebare adresată cu titlu preliminar de instanța de trimitere privește mai precis aspectul dacă excepția privind copia privată este aplicabilă numai reproducerilor realizate din surse legale și, în plus, dacă redevența pentru copia privată poate fi calculată și percepută doar luând în considerare reproduceri realizate din surse legale⁴.

3. Prin urmare, este vorba despre o problemă de interpretare a Directivei 2001/29⁵ pe care o ridică mai multe instanțe naționale, care a fost soluționată în unele state membre fie de legiuitorul național⁶, fie de instanțele naționale⁷, dar care nu a condus încă la un răspuns din partea Curții⁸, care rămâne controversată în doctrină⁹ și care prezintă, în consecință, o importanță certă.

4. Această importanță este amplificată de împrejurarea că excepția privind copia privată este prezentată de anumite părți din litigiul principal, precum și de o parte a doctrinei ca un mijloc de a compensa daunele cauzate titularilor de drepturi prin difuzarea neautorizată de opere și de obiecte protejate pe internet, cel puțin în lipsa unor măsuri tehnice care să poată combate în mod eficient „pirateria”.

4 — În această privință, trebuie subliniat faptul că Curtea este sesizată cu întrebări foarte asemănătoare în alte două cauze pendinte, și anume a doua întrebare preliminară adresată în cauza UPC Telekabel Wien (C-314/12) și prima întrebare preliminară litera (f) în cauza Copydan Båndkopi (C-463/12). În prima cauză, în care am prezentat concluziile noastre la 26 noiembrie 2013, am apreciat că nu era necesar să se răspundă la această întrebare pentru ca instanța de trimitere să poată soluționa litigiul principal. Pe de altă parte, ședința în a doua cauză este prevăzută pentru data de 16 ianuarie 2014, urmând să prezentăm concluziile noastre.

5 — Această problemă se pune de asemenea în afara Uniunii Europene. A se vedea de exemplu hotărârea pe care Cour fédérale du Canada (Curtea Federală a Canadei) a pronunțat-o la 31 martie 2004, *BMG Canada inc v. Doe*, 2004 FC 488, [2004] 3 FCR 241, în favoarea aplicării excepției pentru utilizarea privată la schimburile de fișiere pe internet și mai exact la descărcarea de opere de pe site-urile peer-to-peer, decizie care a fost însă infirmată prin hotărârea pronunțată de Cour fédérale d'appel du Canada la 19 mai 2005, *BMG Canada inc v. Doe*, 2005 FCA 193, [2005] 4 RCF 81, § 50-52.

6 — Astfel, în anumite state membre (Regatul Danemarcei, Republica Federală Germania, Regatul Spaniei, Republica Italiană, Republica Portugheză, Republica Finlanda și Regatul Suediei), legea care asigură transpunerea Directivei 2001/29 exclude aplicarea excepției privind copia privată la reproducerile realizate din surse nelegale. A se vedea Westkamp, G., *The Implementation of Directive 2001/29/EC in the Member States*, partea a II-a, februarie 2007 (http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/infosoc-study-annex_en.pdf), și Commission Staff Working Document, Report to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee on the Application of Directive 2001/29/EC on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society, 30 noiembrie 2007, SEC(2007) 1556. În Irlanda și în Regatul Unit, excepția privind copia privată nu există; cu privire la situația din Regatul Unit, a se vedea Torremans, P. L. C., „L'exception de copie privée au Royaume-Uni”, în Lucas, A., și alții, *Les exceptions au droit d'auteur – États des lieux et perspectives dans l'Union européenne*, Dalloz, 2012, p. 95.

7 — Pentru Franța, a se vedea în special Conseil d'État (Consiliul de Stat), 11 iulie 2008, Syndicat de l'industrie de matériels audiovisuels, nr. 298779, ECLI:FR:CESSR:2008:298779 20080711, în *RIDA*, iulie 2008, nr. 217, p. 279; cu privire la consecințele acestei hotărâri, a se vedea Sirinelli, P., „Chronique de jurisprudence”, în *RIDA*, ianuarie 2013, nr. 235, p. 275; pentru o prezentare generală a jurisprudenței instanțelor civile, Thoumyre, L., „Peer-to-peer: l'exception pour copie privée s'applique bien au téléchargement”, în *Revue Lam de l'immatériel*, iulie-august 2005, p. 23.

8 — A se vedea totuși punctul 78 din Concluziile avocatului general Trstenjak din 11 mai 2010 prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Padawan, citată anterior.

9 — Pentru o imagine de ansamblu asupra pozițiilor și a argumentelor, a se vedea în special Colin, C., „Étude de faisabilité de systèmes de licences pour les échanges d'œuvres sur Internet”, *Rapport pour la SACD/SCAM* – Belgia, 16 septembre 2011, CRIDS (http://www.crids.eu/recherche/publications/textes/synthese-sacd-scam.pdf/at_download/file), și More, K., *Les dérogations au droit d'auteur – L'exception de copie privée*, Presses universitaires de Rennes, 2009, p. 101.

I – Cadrul juridic

A – Dreptul internațional

5. Trei convenții internaționale sunt relevante în scopul soluționării litigiului principal. Prima, care este și cea mai importantă, este Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice din 9 septembrie 1886, astfel cum a fost revizuită ultima dată prin Actul de la Paris din 24 iulie 1971, în versiunea sa rezultată în urma modificării din 28 iulie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”) ^{10 11}.

6. Celelalte două sunt, pe de o parte, Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală, care constituie anexa 1 C la Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), semnat la Marrakech și aprobat prin Decizia 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competența sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) ¹², și, pe de altă parte, Tratatul privind dreptul de autor al Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, adoptat la Geneva la 20 decembrie 1996, care a fost aprobat prin Decizia 2000/278/CE a Consiliului din 16 martie 2000 de aprobare, în numele Comunității Europene, a Tratatului OMPI privind drepturile de autor și a Tratatului OMPI privind interpretările și execuțiile și fonogramele ¹³, ale cărei dispoziții fac trimitere la Convenția de la Berna ¹⁴.

B – Dreptul Uniunii

7. Întrebările preliminare adresate de instanța de trimitere privesc interpretarea, pe de o parte, a dispozițiilor articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 și ale articolului 5 alineatul (5) din aceasta ¹⁵ și, pe de altă parte, a Directivei 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală ¹⁶, în special a articolului 14 din aceasta. Textul dispozițiilor relevante va fi citat, în măsura în care va fi necesar, pe parcursul analizei.

C – Dreptul olandez

8. Potrivit articolului 1 din Legea privind dreptul de autor (denumită în continuare „LDA”), autorul unei opere literare, științifice sau artistice sau succesorii săi în drepturi beneficiază – sub rezerva excepțiilor prevăzute de lege – de un drept exclusiv, printre altele, de a reproduce această operă. În speță, LDA cuprinde dispoziții care stabilesc o excepție privind copia privată și o remunerație echitabilă cu titlu de contrapartidă, și anume redevența pentru copia privată.

10 — Sunt relevante în special dispozițiile articolului 9 alineatele (1) și (2) din aceasta, care definesc dreptul exclusiv de reproducere al autorilor de opere literare și artistice protejate, precum și excepțiile de la acesta.

11 — În temeiul articolului 5 alineatul (1) litera (b) din Protocolul nr. 28 privind proprietatea intelectuală la Acordul privind Spațiul Economic European din 2 mai 1992 (JO 1994, L 1, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 53, p. 4, denumit în continuare „Acordul privind SEE”), părțile contractante și-au asumat obligația de a adera la Convenția de la Berna înainte de 1 ianuarie 1995. A se vedea de asemenea punctul 1 din Rezoluția Consiliului din 14 mai 1992 privind întărirea protecției dreptului de autor și a drepturilor conexe (JO C 138, p. 1). În ceea ce privește constatarea de către Curte a unei încălcări a acestei obligații de aderare, a se vedea Hotărârea Curții din 19 martie 2002, Comisia/Irlanda (C-13/00, Rec., p. I-2943).

12 — JO L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3, denumit în continuare „TRIPS”.

13 — JO L 89, p. 6, Ediție specială, 11/vol. 20, p. 212, denumit în continuare „TDA”.

14 — Articolul 9 alineatul (1) din TRIPS face trimitere la Convenția de la Berna, iar articolul 13 din TRIPS reproduce în esență termenii articolului 9 din aceasta din urmă. Articolul 1 alineatul (4) din TDA face de asemenea trimitere la Convenția de la Berna, iar articolul 10 din acesta reproduce de asemenea esența articolului 9 din convenția menționată. A se vedea de asemenea în anexă la TDA și declarațiile comune adoptate la conferința diplomatică din 20 decembrie 1996.

15 — Care trebuie interpretate în special în lumina considerentelor (21), (22), (32), (38), (39), (44) și (52) ale directivei menționate.

16 — JO L 157, p. 45, rectificare în JO L 195, p. 16, și în JO 2007, L 204, p. 27, Ediție specială, 17/vol. 2, p. 56.

9. Articolul 16c alineatul 1 din LDA, care constituie o transpunere a articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, prevede următoarele:

„Reproducerea unei opere literare, științifice sau artistice pe un suport destinat reproducerii totale sau parțiale a unei opere nu este considerată o încălcare a dreptului de autor asupra operei respective dacă reproducerea este realizată în scopuri care nu sunt nici în mod direct, nici în mod indirect comerciale și dacă servește exclusiv pentru practica, studiul sau uzul persoanei fizice care efectuează reproducerea.”

10. Articolul 16c alineatul 2 din LDA prevede:

„Pentru reproducerea prevăzută la [articolul 16c alineatul 1] se datorează autorului operei sau succesorului său legal plata unei remunerații echitabile. Obligația de plată a acestei remunerații revine producătorului sau importatorului suporturilor menționate la alineatul 1.”

11. Pe de altă parte, articolul 1019h din Codul de procedură civilă olandez, care constituie transpunerea articolului 14 din Directiva 2004/48/CE, prevede:

„În măsura în care este necesar, prin derogare de la prima parte a doilea titlu a douăsprezecea secțiune al doilea alineat și de la articolul 843a alineatul 1, partea care a căzut în pretenții este obligată să suporte cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și celelalte cheltuieli efectuate de partea care a obținut câștig de cauză, în afară de cazul în care principiul echității nu permite acest lucru.”

II – Situația de fapt din litigiul principal

12. Pârâtele din litigiul principal sunt Stichting de Thuiskopie, o fundație responsabilă cu perceperea redevenței pentru copia privată prevăzute la articolul 16c alineatul 2 din LDA și cu repartizarea încasărilor din aceasta, și Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding¹⁷, o fundație responsabilă cu stabilirea cuantumului redevenței pentru copia privată.

13. Societățile reclamante din litigiul principal sunt importatori și/sau producători de suporturi destinate reproducerii de opere în sensul articolului 16c alineatul 1 din LDA, care, în această calitate, trebuie să plătească redevența pentru copia privată.

14. Apreciind că redevența pentru copia privată este destinată exclusiv să compenseze prejudiciul suferit de titularii dreptului prin actele de reproducere care intră în domeniul de aplicare al articolului 16c alineatul 1 din LDA, reclamantele din litigiul principal au introdus o acțiune împotriva Stichting de Thuiskopie și a SONT în fața Rechtbank te 's-Gravenhage, susținând că la calcularea cuantumului redevenței pentru copia privată nu trebuie să se țină seama de prejudiciul produs prin copierea de opere din surse nelegale, cu încălcarea dreptului de autor.

15. Rechtbank te 's-Gravenhage a respins cererea reclamantelor din litigiul principal printr-o hotărâre din 25 iunie 2008¹⁸.

16. Prin hotărârea din 15 noiembrie 2010¹⁹, Gerechtshof te 's-Gravenhage, sesizată în apel, a respins de asemenea cererea în discuție, declarând că remunerația echitabilă prevăzută la articolul 16c din LDA era destinată să compenseze prejudiciul rezultat pentru titularii de drepturi din acte de reproducere care intră în domeniul de aplicare al dispoziției în cauză.

¹⁷ — Denumită în continuare „SONT”.

¹⁸ — Cauza 246698/HA ZA 05-2233, LJN BD5690.

¹⁹ — Cauza 200.018.226/01, LJN BO3982.

17. Trebuie să se observe că reiese din decizia de trimitere că *Gerechtshof te 's-Gravenhage* a constatat că nici articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, nici articolul 16c din LDA nu făceau distincție în funcție de sursa reproducerilor. Totuși, ar reieși din lucrările pregătitoare ale LDA că articolul 16c din aceasta trebuie interpretat în sensul că permite reproducerea din surse nelegale atât timp cât nu există dispozitive tehnice pentru a combate efectuarea de copii private nelegale. Astfel, s-ar fi considerat că un regim care nu interzice reproducerile din surse nelegale, impunând în același timp perceperea redevenței pentru copia privată pentru aceste reproduceri, ar asigura o mai bună protecție a intereselor titularilor de drepturi fără a le aduce atingere în mod nejustificat în sensul articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29.

18. Reclamantele din litigiul principal au formulat recurs împotriva hotărârii pronunțate de *Gerechtshof te 's-Gravenhage* în fața *Hoge Raad der Nederlanden*. *Stichting de Thuis kopie* a sesizat de asemenea *Hoge Raad der Nederlanden* cu un recurs incident.

III – Întrebările preliminare și procedura în fața Curții

19. În aceste condiții *Hoge Raad der Nederlanden* a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele trei întrebări preliminare.

- „1) Articolul 5 alineatul (2) *initio* și litera (b) – coroborat eventual cu articolul 5 alineatul (5) – din Directiva [2001/29] trebuie interpretat în sensul că limitarea dreptului de autor pe care o prevede se aplică reproducerilor care îndeplinesc cerințele menționate în acest articol, indiferent dacă exemplarele operei din care provin reproducerile s-au aflat în mod licit la dispoziția persoanei fizice în cauză – și anume fără încălcarea drepturilor de autor ale titularilor –, sau această limitare se aplică numai în privința reproducerilor care provin din exemplare pe care persoana fizică respectivă le-a avut la dispoziție fără încălcarea dreptului de autor?
- 2) a) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este cea de a doua variantă propusă, aplicarea «testului în trei etape» prevăzut la articolul 5 alineatul (5) din Directiva [2001/29] poate determina extinderea domeniului de aplicare al excepției prevăzute la articolul 5 alineatul (2) sau aplicarea testului poate conduce doar la restrângerea domeniului de aplicare al acestei excepții?
- 2) b) În cazul în care răspunsul la prima întrebare este cea de a doua variantă propusă, o dispoziție din dreptul național prin care se impune o remunerație echitabilă pentru reproducerile realizate de o persoană fizică pentru uz privat și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, indiferent de aspectul dacă realizarea reproducerilor în cauză este permisă în temeiul articolului 5 alineatul (2) din Directiva [2001/29] – și fără ca această dispoziție să limiteze dreptul de a interzice reproducerea al titularului drepturilor de autor și nici dreptul acestuia de a obține despăgubiri –, încalcă articolul 5 din [directiva în discuție] sau orice altă dispoziție de drept al Uniunii?

În lumina «testului în trei etape» prevăzut la articolul 5 alineatul (5) din Directiva [2001/29], pentru a răspunde la această întrebare, prezintă relevanță aspectul că nu se dispune (încă) de măsuri tehnice necesare pentru a combate efectuarea de copii private nelegale?

- 3) Directiva 2004/48 este aplicabilă într-o cauză precum cea în discuție, în care – după ce un stat membru a impus în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva [2001/29] producătorilor și importatorilor de suporturi, care sunt adecvate și destinate reproducerii de opere, obligația de a plăti compensația echitabilă prevăzută la articolul menționat și a stabilit că respectiva compensație echitabilă trebuie să fie plătită în favoarea organizației desemnate de statul membru care este însărcinată cu perceperea și cu repartizarea compensației echitabile –

debitorii solicită ca instanța, având în vedere anumite circumstanțe ale litigiului care prezintă relevanță pentru determinarea compensației echitabile, să facă constatări împotriva organizației menționate, care se opune acestora?”

20. Reclamantele din litigiul principal, Stichting de Thuis kopie, guvernele olandez, italian, lituanian și austriac, precum și Comisia Europeană au prezentat observații scrise.

21. Reclamantele din litigiul principal, Stichting de Thuis kopie, guvernele olandez și spaniol, precum și Comisia au prezentat de asemenea observații orale în ședința publică desfășurată la 9 octombrie 2013.

IV – Observații introductive

22. Prima și a doua întrebare adresate de instanța de trimitere, care sunt strâns legate²⁰, conțin în realitate mai multe întrebări care necesită câteva observații introductive și merită să fie reformulate și regrupate.

23. Prin intermediul primei întrebări formulate, Hoge Raad der Nederlanden sesizează Curtea cu o problemă de interpretare a Directivei 2001/29. Aceasta solicită, în esență, să se stabilească dacă excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 se aplică în privința tuturor reproducerilor, indiferent de legalitatea sursei lor (prima variantă), sau dacă, dimpotrivă, este aplicabilă numai în privința reproducerilor realizate din surse care sunt ele însele legale (a doua variantă). Ea ridică de asemenea problema incidenței pe care articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29 o are asupra interpretării articolului 5 alineatul (2) litera (b) din aceasta.

24. În continuare, în cadrul celei de a doua întrebări preliminare, instanța de trimitere adresează două întrebări subsidiare pentru situația în care Curtea ar interpreta articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în sensul că se aplică doar reproducerilor realizate din surse legale (a doua variantă).

25. Ea solicită mai întâi [întrebarea 2) litera (a)] să se stabilească dacă articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29, care definește „testul în trei etape”, poate permite extinderea domeniului de aplicare al excepției privind copia privată prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă sau dacă, dimpotrivă, poate doar să îl restrângă.

26. În continuare, aceasta solicită Curții, în esență [întrebarea 2) litera (b)], să se pronunțe cu privire la compatibilitatea cu dreptul Uniunii, cu Directiva 2001/29 însăși sau cu orice altă normă de drept a unei dispoziții naționale prin care s-ar impune o remunerație echitabilă pentru reproducerile realizate de o persoană fizică pentru uz privat și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, indiferent de aspectul dacă realizarea reproducerilor în cauză este legală.

27. Cu toate acestea și pentru motivele pe care le vom expune în continuare, prima întrebare și a doua întrebare litera (a) nu pot fi examinate decât împreună, întrucât dispozițiile articolului 5 alineatul (2) litera (b) și cele ale articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29 sunt ele însele legate formal și indisolubil și nu pot fi înțelese și interpretate decât în mod coroborat și dinamic.

28. În consecință, vom începe prin a examina problema dacă articolul 5 din Directiva 2001/29, în ansamblul său, poate fi interpretat în sensul că redevența pentru copia privată poate fi percepută pentru reproduceri realizate din surse nelegale, cu alte cuvinte, din surse care nu sunt produse, difuzate sau comunicate publicului cu consimțământul titularilor dreptului exclusiv de reproducere [prima întrebare și a doua întrebare litera (a)].

20 — Instanța de trimitere prezintă ea însăși răspunsul la a doua întrebare ca fiind subsidiar și subordonat răspunsului la prima întrebare.

29. Întrucât, în opinia noastră, răspunsul la această întrebare trebuie să fie negativ, vom examina în continuare, foarte rapid, problema dacă articolul 5 din Directiva 2001/29 poate fi interpretat în sensul că un stat membru poate *totuși*²¹ decide să perceapă redevența pentru copia privată pentru reproducerile realizate din surse nelegale. Răspunsul la această a doua întrebare ar putea astfel să fie dedus cu ușurință din elementele care constituie răspunsul la prima întrebare.

30. În sfârșit, vom răspunde foarte succint la a treia întrebare adresată de instanța de trimitere, privind interpretarea articolului 14 din Directiva 2004/48.

V – Cu privire la problema dacă redevența pentru copia privată poate fi percepută pentru reproducerile realizate din surse nelegale [prima întrebare și a doua întrebare litera (a)]

A – Rezumatul observațiilor

31. Reclamantele din litigiul principal, guvernele spaniol, italian și lituanian, precum și Comisia împărtășesc punctul de vedere potrivit căruia, având în vedere litera, spiritul și finalitatea Directivei 2001/29, excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din această directivă nu se poate aplica reproducerilor realizate din surse nelegale.

32. Pe de o parte, articolul 5 alineatul (2) litera (b) nu ar prevedea o astfel de posibilitate și, în măsura în care aceasta constituie o excepție de la dreptul exclusiv de reproducere garantat la articolul 2 din directiva menționată, ea trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte, împreună cu articolul 5 alineatul (5) din această directivă.

33. Pe de altă parte, această interpretare restrictivă ar corespunde finalității Directivei 2001/29, soluția contrară fiind susceptibilă să rupă echilibrul just care trebuie menținut între diversele drepturi și interese în cauză. Remunerația echitabilă prevăzută la această dispoziție ar putea să compenseze numai prejudiciul suferit de titularii de drepturi „ca urmare a introducerii” excepției privind copia privată, nu și prejudiciul care rezultă pentru aceștia în urma reproducerilor realizate din surse nelegale și nici, *a fortiori*, prejudiciul rezultat din difuzarea în amonte de copii nelegale ale operelor lor.

34. Deși Comisia recunoaște, pe de altă parte, că această interpretare restrictivă se poate dovedi, în mod paradoxal, defavorabilă titularilor de drepturi în anumite împrejurări, ea apreciază totuși că acest element nu poate conduce la repunerea în discuție a interpretării.

35. În schimb, părțile din litigiul principal și guvernele olandez și austriac consideră, în esență, că posibilitatea statelor membre de a aplica excepția privind copia privată în privința reproducerilor realizate din surse nelegale nu este exclusă nici de textul, nici de economia Directivei 2001/29, ci, dimpotrivă, se înscrie în finalitatea acesteia din urmă și permite menținerea unui echilibru just între drepturile și interesele titularilor de drepturi, pe de o parte, și utilizatorii operelor și obiectelor protejate, pe de altă parte.

36. În această privință, ele susțin că nu există niciun mijloc tehnic de a combate realizarea de copii private din surse nelegale și că perceperea redevenței pentru copia privată pentru astfel de reproduceri contribuie la o exploatare normală a operelor reproduse în sensul articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29 și, în consecință, constituie cel mai bun mijloc de a garanta, fără a contraveni testului în trei etape, protecția intereselor legitime ale titularilor de drepturi.

21 — Sublinierea noastră.

B – Analiză

37. Având în vedere pozițiile foarte tranșante adoptate de reclamantele din litigiul principal, de statele membre și de Comisie în privința problemei principale pe care o ridică primele două întrebări adresate de instanța de trimitere, trebuie să începem prin a aminti în primul rând în ce constă excepția privind copia privată și compensația echitabilă care o însoțește, stabilită la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29. Or, interpretarea acestei dispoziții nu poate fi disociată de cea a articolului 5 alineatul (5) din directiva în discuție.

1. Excepția privind copia privată potrivit Directivei 2001/29

38. Directiva 2001/29 impune statelor membre, la articolul 2, obligația de a prevedea, în favoarea titularilor dreptului de autor și ai drepturilor conexe pe care acest articol îi desemnează, dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte, a obiectelor protejate, și anume, după caz, operele, fonogramele, filmele sau programele acestora.

39. Articolul 5 alineatul (2) litera (b) din directiva în discuție deschide totuși posibilitatea statelor membre de a prevedea o excepție de la dreptul de reproducere exclusiv prevăzut la articolul 2.

40. Atunci când este pusă în aplicare de un stat membru, excepția privind copia privată autorizează²² persoanele *fizice* care dețin opere sau obiecte protejate de dreptul de autor și drepturile conexe să realizeze o copie a acestora pentru *uz personal* și în scopuri *care nu sunt direct sau indirect comerciale*²³. În mod obișnuit, excepția privind copia privată trebuie să permită persoanei care achiziționează un compact disc audio să realizeze o reproducere a acestuia pe care va putea, de exemplu, să o asculte cu ajutorul unui dispozitiv de redare portabil digital.

41. Excepția privind copia privată afectează corelativ monopolul de reproducere al titularilor de drepturi, cauzându-le un prejudiciu considerat a fi consimțit în schimbul unei compensații echitabile. Această compensație se analizează mai degrabă ca o indemnizație adecvată a titularilor de drepturi pentru prejudiciul care rezultă din reproducerea operelor lor și a obiectelor protejate²⁴ decât ca o remunerație.

42. În sfârșit, excepția privind copia privată impune statelor membre, în calitate de „excepție indemnizată”, obligația nu numai de a institui compensația echitabilă datorată titularilor de drepturi, ci și de a o percepe efectiv²⁵ și, desigur, de a asigura repartizarea acesteia între titularii de drepturi.

43. Această compensație echitabilă trebuie să fie finanțată de persoana fizică ce cauzează prejudiciul titularului exclusiv al dreptului de reproducere prin realizarea, fără a solicita autorizarea prealabilă a acestuia în scopul respectiv, a reproducerii unei opere sau a unui obiect protejat pentru uz personal și în scopuri necomerciale²⁶. Totuși, din motive practice, statele membre pot percepe o redevență pentru copia privată de la persoanele care, precum reclamantele din litigiul principal, pun la dispoziția persoanelor fizice debitoare suporturile pe care le utilizează pentru a-și realiza reproducerile. Cu toate

22 — Directiva 2001/29 nu utilizează expresia „drept de copie privată”, refuzând astfel să intre în polemica doctrinară referitoare la natura excepției privind copia privată. A se vedea în special Sirinelli, P., „La reconnaissance d'une garantie d'exception privée”, în *Revue Lamy Droit de l'immatériel*, octombrie 2006, p. 21; a se vedea de asemenea rezumatul făcut acestei lucrări de More, K., *op. cit.*, p. 85 și urm., care propune să se analizeze excepția privind copia privată în termeni de „interes legitim protejat din punct de vedere juridic”. În această privință, vom observa că Directiva 2001/29 impune în anumite împrejurări statelor membre care au ales să instituie excepția privind copia privată să adopte într-un termen rezonabil măsuri care să permită persoanelor fizice să beneficieze de aceasta; a se vedea considerentul (52) al Directivei 2001/29 și articolul 6 alineatul (4) din aceasta.

23 — Sublinierea noastră.

24 — A se vedea considerentul (32) al Directivei 2001/29 și Hotărârea Padawan, citată anterior (punctele 41 și 42).

25 — Obligația de percepere este o obligație de rezultat; a se vedea Hotărârea Stichting de Thuiskopie, citată anterior (punctul 34).

26 — A se vedea Hotărârea Padawan, citată anterior (punctele 43 și 44).

acestea, echilibrul just care trebuie găsit între titularii de drepturi și utilizatorii operelor și obiectelor protejate implică, pe de o parte, ca sarcina reală a acestei redevențe să poată fi repercutată asupra utilizatorilor menționați²⁷ și, pe de altă parte, ca ea să nu fie percepută decât pentru suporturile puse la dispoziția acestora pentru uz personal²⁸.

44. Într-un astfel de sistem, în final, compensația echitabilă se întemeiază pe prezumția că utilizatorii de suporturi de reproducere le vor utiliza pentru a realiza copii private ale unor opere sau obiecte protejate.

2. Considerații introductive privind dispozițiile articolului 5 alineatul (2) litera (b) și ale articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29

45. Înainte de a oferi un răspuns concret la întrebările ridicate în această cauză, trebuie să se examineze relația dintre articolul 5 alineatul (2) litera (b) și articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29, instanța de trimitere întrebându-se explicit dacă aceste dispoziții trebuie sau nu trebuie coroborate.

46. Articolul 5 alineatul (5) din directiva menționată²⁹ condiționează instituirea excepțiilor prevăzute la articolul 5 alineatele (1)-(4) din aceasta, printre care excepția privind copia privată prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b), de respectarea a trei cerințe, și anume ca această excepție să se aplice numai în anumite cazuri speciale, să nu aducă atingere exploatării normale a operei și să nu aducă în mod nejustificat atingere intereselor legitime ale titularului de drepturi³⁰.

47. Aceste trei condiții, care nu sunt altfel definite în Directiva 2001/29, răspund, după cum reiese din cuprinsul considerentului (44) al Directivei 2001/29, obligațiilor internaționale ale statelor membre și ale Uniunii, mai exact, condițiilor oricărei limitări a dreptului de autor stabilite la articolul 9 alineatul 2 din Convenția de la Berna, cunoscute mai ales sub denumirea de „test în trei etape”³¹, utilizată de instanța de trimitere în cererea sa de decizie preliminară, reproduse la articolul 13 din TRIPS și la articolul 10 din TDA.

48. Contrar celor aparent sugerate de instanța de trimitere în prima sa întrebare preliminară, nu poate exista alternativă la interpretarea dispozițiilor articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în coroborare cu cele ale articolului 5 alineatul (5) din această directivă. Punerea în aplicare a excepției privind copia privată de către legiuitorii naționali trebuie, în orice caz, să fie în conformitate cu prevederile articolului 5 alineatul (2) litera (b), dar și să răspundă, în același timp, cerințelor prevăzute la articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29, cu respectarea obligațiilor internaționale³². Același lucru este valabil în ceea ce privește aplicarea excepției privind copia privată de către instanțele naționale. Contrar celor susținute de guvernul olandez, dispozițiile articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29 se adresează numai legiuitorului național.

27 — *Ibidem* (punctele 46-49).

28 — *Ibidem* (punctele 51-59).

29 — A se vedea de asemenea articolul 10 alineatul (3) din Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (JO L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120), astfel cum a fost modificat de articolul 11 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2001/29.

30 — A se vedea Hotărârea Stichting de Thuiskopie, citată anterior (punctele 19-21).

31 — Acestea figurau deja în propunerile Comisiei; a se vedea Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului din 10 decembrie 1997 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe în societatea informațională [COM(97) 628 final, JO 1998, C 108, p. 6], precum și Propunerea modificată de directivă a Parlamentului European și a Consiliului din 21 mai 1999 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe în societatea informațională [COM(1999) 250 final, JO 1999, C 180, p. 6].

32 — Această legătură dintre dispozițiile menționate reiese de asemenea din cuprinsul articolului 6 alineatul (4) al doilea paragraf din Directiva 2001/29 și din cuprinsul considerentului (52) al acesteia.

49. Pe de altă parte, cu referire la a doua întrebare litera (a), dispozițiile articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29 nu pot fi interpretate în sensul că permit extinderea domeniului de aplicare al excepției privind copia privată prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din aceasta, ci, dimpotrivă, contribuie în mod indisociabil, eventual, la delimitarea domeniului de aplicare, precum și a întinderii acesteia directive.

50. În speță, încadrarea foarte precisă a excepțiilor și a limitărilor privind dreptul de reproducere prevăzute la articolul 5 din Directiva 2001/29 se analizează în multe privințe ca fiind chiar punerea în aplicare a testului în trei etape³³.

51. Astfel, definirea exactă a excepțiilor și a limitărilor privind dreptul de reproducere la articolul 5 din Directiva 2001/29, printre care excepția privind copia privată, încearcă să răspundă, în orice caz, primului termen al „testului în trei etape”, referitor la limitarea aplicabilității acestora la cazuri speciale. În această privință, se poate arăta că limitarea, la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, a dreptului de copie privată la persoanele fizice care acționează în scopuri personale și necomerciale vine să întărească cerința menționată.

52. Din această perspectivă, considerentul (38) al Directivei 2001/29 precizează de asemenea că, deși statelor membre ar trebui să li se permită să aplice, însoțită de o compensație, excepția privind copia privată anumitor tipuri de materiale audio, vizuale și audiovizuale pentru uz personal, trebuie totuși să se țină seama în mod corespunzător de diferențele dintre copierea privată pe suport digital și cea pe suport analogic și trebuie să se stabilească o distincție între ele în anumite privințe, în măsura în care crearea de copii private pe suport digital poate fi mult mai răspândită și poate avea un impact economic mai mare.

53. Excepția privind copia privată, care este în mod cert unul dintre „cazurile” de excepție de la dreptul exclusiv de reproducere prevăzut la articolul 2 din Directiva 2001/29, trebuie deci configurată de statele membre și aplicată de instanțele naționale ținând seama de cerințele care decurg din restrângerea domeniului său de aplicare la cazuri speciale³⁴.

54. De asemenea, astfel cum Curtea a avut ocazia să se pronunțe, statele membre au obligația, atunci când aleg să instituie excepția privind copia privată în dreptul lor național, să prevadă plata unei compensații echitabile în beneficiul titularilor de drepturi. Excepția privind copia privată nu poate fi instituită fără să se prevadă și să se perceapă efectiv o compensație echitabilă. Compensația impusă la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 se încadrează în cel de al treilea termen al „testului în trei etape”, referitor la necesitatea de a nu aduce în mod nejustificat atingere intereselor legitime ale titularului de drepturi, prevăzută la articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29³⁵.

33 — A se vedea în acest sens, More, K., *op. cit.*, p. 48 și urm.; Senftleben, M., „Ni flexibilité ni sécurité juridique – Les exceptions au regard du triple test”, în Lucas, A., și alții., *Les exceptions au droit d'auteur – État des lieux et perspectives dans l'Union européenne*, Dalloz, 2012, p. 63.

34 — A se vedea în acest sens, Gaubiac, Y., „La copie privée est-elle un cas spécial”, în *Droit et technique – Études à la mémoire du professeur Xavier Linant de Bellefonds*, Lexis Nexis, 2007, p. 181.

35 — A se vedea Hotărârea Stichting de Thuiskopie, citată anterior (punctul 22).

55. În schimb, trebuie să se constate că Directiva 2001/29 nu conține nicio referire explicită la a doua condiție prevăzută la articolul 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29, potrivit căreia excepția sau limitarea privind dreptul exclusiv de reproducere nu trebuie să intre în conflict cu *exploatarea normală*³⁶ a operelor sau a obiectelor protejate. Prezenta cauză oferă astfel Curții ocazia de a se pronunța în această privință³⁷, inspirându-se, în măsura în care este posibil, din practica internațională³⁸.

56. În lumina considerațiilor de mai sus trebuie să se ofere un răspuns concret la prima întrebare adresată de instanța de trimitere.

3. Cu privire la limitarea domeniului de aplicare al excepției privind copia privată la reproducerea realizate din surse legale

57. Trebuie să se plece de la constatarea potrivit căreia articolul 5 din Directiva 2001/29 nu cuprinde precizări exprese care să indice dacă excepția privind copia privată poate fi aplicată tuturor reproducțiilor, indiferent dacă sunt realizate din surse atât legale, cât și nelegale, sau dacă, dimpotrivă, aceasta poate fi aplicată numai reproducțiilor realizate din surse legale. Pe de altă parte, astfel cum a arătat deja Curtea, nici articolul 2 din directiva menționată, nici oricare alta dintre dispozițiile acesteia nu definesc noțiunea „reproducere”³⁹ prevăzută la articolul 2 din directivă, după cum aceasta nu definește nici noțiunile „reproducere în parte”⁴⁰, „remunerație”⁴¹, „remunerație echitabilă”⁴² sau „compensație echitabilă”⁴³ care figurează la articolul 5 din directivă, noțiunea „comunicare publică” vizată la articolul 3 alineatul (1) din aceasta⁴⁴ sau expresia „prin utilizarea propriilor instalații” prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (d)⁴⁵.

58. Întrucât aceste dispoziții nu conțin, pe de altă parte, nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a le determina sensul și domeniul de aplicare, atât aplicarea uniformă a dreptului Uniunii, cât și principiul egalității⁴⁶ impun să se dea acestei noțiuni, în toată Uniunea, o interpretare autonomă și uniformă⁴⁷, care trebuie stabilită ținând seama nu numai de termenii dispozițiilor care o

36 — Sublinierea noastră.

37 — În ceea ce privește controversa referitoare la interpretarea „testului în trei etape” și în special la problema dacă condițiile pe care acesta le pune trebuie sau nu trebuie considerate ca fiind cumulative, problemă care nu este necesar să fie examinată în cadrul prezentei cauze, a se vedea în special Ficsor, M., „Le test des trois étapes: pourquoi on ne signe pas la Déclaration de Munich”, în Lucas, A., și alții, *Les exceptions au droit d'auteur – État des lieux et perspectives dans l'Union européenne*, Dalloz, 2012, p. 55.

38 — Poate fi citat în special Raportul grupului special al OMC din 15 iunie 2000, Statele Unite – Articolul 110 5) din LDA, WT/DS160/R. Raportul precizează în special (§ 6.181) că „excepțiile sau limitările [sunt] prezumate că nu aduc atingere exploatării normale a operelor dacă sunt restrânse la un domeniu de aplicare sau la un nivel care nu constituie o concurență pentru utilizările economice care nu beneficiază de aceste excepții”. Raportul citează în special sugestiile formulate de un grup de studiu constituit în vederea pregătirii Conferinței de revizuire a Convenției de la Berna, care a avut loc la Stockholm în 1967, care precizează că: „este evident că în principiu trebuie să se rezerve autorilor toate formele de exploatare a unei opere care au sau care sunt susceptibile să aibă o importanță economică sau practică considerabilă. Sunt inacceptabile excepții de natură de restrângă posibilitățile deschise autorilor sub aceste diverse raporturi”.

39 — A se vedea Hotărârea din 16 iulie 2009, Infopaq International (C-5/08, Rep., p. I-6569, punctul 31), precum și Hotărârea din 4 octombrie 2011, Football Association Premier League și alții (C-403/08 și C-429/08, Rep., p. I-9083, punctul 154).

40 — A se vedea Hotărârea Infopaq International, citată anterior (punctele 27-29, precum și 31 și urm.).

41 — A se vedea Hotărârea Curții din 30 iunie 2011, VEWA (C-271/10, Rep., p. I-5815, punctul 25).

42 — A se vedea Hotărârea din 6 februarie 2003, SENA (C-245/00, Rec., p. I-1251, punctul 24).

43 — A se vedea Hotărârea Padawan, citată anterior (punctele 29-32).

44 — A se vedea Hotărârea din 7 decembrie 2006, SGAE, C-306/05, Rec., 2006, p. I-11519, punctele 31 și 33 și urm.), Hotărârea Football Association Premier League și alții, citată anterior (punctul 184), precum și Hotărârea din 24 noiembrie 2011, Circul Globus București (C-283/10, Rep., p. I-12031, punctele 31 și 32).

45 — A se vedea Hotărârea DR și TV2 Danmark, citată anterior (punctul 34).

46 — A se vedea Hotărârea din 18 ianuarie 1984, Ekro (327/82, Rec., p. 107, punctul 11), Hotărârea din 19 septembrie 2000, Linster (C-287/98, Rec., p. I-6917, punctul 43), Hotărârea Infopaq International, citată anterior (punctul 27), Hotărârea VEWA, citată anterior (punctul 25), precum și Hotărârea DR și TV2 Danmark, citată anterior (punctul 33).

47 — În această privință, Curtea a statuat că aceste cerințe se impuneau în special în ceea ce privește Directiva 2001/29, ținând seama de termenii considerentelor (6) și (21) ale acesteia; a se vedea Hotărârea Infopaq International, citată anterior (punctul 28). Această interpretare uniformă este de asemenea o condiție a aplicării coerente de către statele membre a excepțiilor și a limitărilor la Directiva 2001/29, menționate în considerentul (32) al acesteia; a se vedea Hotărârea Padawan, citată anterior (punctul 35).

utilizează, ci și de contextul în care se înscriu acestea și de obiectivul urmărit de reglementarea din care fac parte dispozițiile respective⁴⁸, chiar de ansamblul dispozițiilor relevante ale dreptului Uniunii⁴⁹. Geneza acestor dispoziții poate de asemenea să evidențieze elemente relevante pentru interpretarea lor⁵⁰.

59. Pe de altă parte, actele de drept al Uniunii trebuie interpretate, în măsura în care este posibil, în lumina dreptului internațional⁵¹, în special atunci când acestea urmăresc tocmai să pună în aplicare un acord internațional încheiat de Comunitate⁵².

60. În această privință, considerentul (15) al Directivei 2001/29 precizează că ea servește la aplicarea obligațiilor internaționale care rezultă din adoptarea de către Uniune a TDA⁵³, în special în ceea ce privește mijloacele de combatere a pirateriei din lumea întreagă în universul digital. Pe de altă parte, Curtea a statuat că, în domeniul de aplicare al Directivei 2001/29, Uniunea s-a substituit statelor membre pentru a pune în aplicare dispozițiile Convenției de la Berna⁵⁴.

61. În speță, Directiva 2001/29 definește domeniul de aplicare al actelor aflate sub incidența dreptului de reproducere⁵⁵ și cuprinde o enumerare exhaustivă a excepțiilor și a limitărilor privind dreptul respectiv⁵⁶. Pe de altă parte, aceasta indică faptul că statelor membre ar trebui să li se permită să prevadă o excepție sau o limitare de la dreptul de reproducere pentru anumite tipuri de reproduceri de materiale audio, vizuale și audiovizuale pentru uz personal, însoțită de o compensație echitabilă⁵⁷, precizându-se, astfel cum am arătat deja, că acestea trebuie să ia în considerare, pe de o parte, diferențele dintre copierea privată pe suport digital și copierea privată pe suport analogic⁵⁸ și, pe de altă parte, evoluția economică și tehnologică, dacă există măsuri tehnologice de protecție eficiente⁵⁹.

62. Pe de altă parte, în directivă se precizează că compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din aceasta are ca obiect să despăgubească „corespunzător” titularii de drepturi *pentru utilizarea* operelor lor sau a altor obiecte protejate în temeiul și cu aplicarea excepției privind copia privată⁶⁰. În plus, forma, modalitățile detaliate și posibilele niveluri ale compensației menționate trebuie stabilite ținând seama de împrejurările specifice fiecărui caz, care pot fi evaluate pe baza potențialului prejudiciu cauzat titularului de drepturi⁶¹.

48 — A se vedea în special Hotărârea din 17 noiembrie 1983, Merck (292/82, Rec., 1983 p. 3781, punctul 12).

49 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 1982, Cilfit și alții (283/81, Rec., p. 3415, punctul 20), precum și Hotărârea din 3 octombrie 2013, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul European și Consiliul (C-583/11 P, punctul 50).

50 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 27 noiembrie 2012, Pringle (C-370/12, punctul 135), precum și Hotărârea Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul European și Consiliul, citată anterior (punctul 50). A se vedea de asemenea Hotărârea Circul Globus București, citată anterior (punctele 34 și 35).

51 — A se vedea în special Hotărârea Infopaq International, citată anterior (punctul 32), și Hotărârea din 3 iulie 2012, UsedSoft (C-128/11, punctul 42).

52 — A se vedea în special Hotărârea din 14 iulie 1998, Bettati (C-341/95, Rec., p. I-4355, punctul 20), Hotărârea din 17 aprilie 2008, Peek & Cloppenburg (C-456/06, Rep., p. I-2731, punctul 30), precum și Hotărârea SGAE, citată anterior (punctul 35).

53 — A se vedea Hotărârea din 12 septembrie 2006, Laserdisken (C-479/04, Rec., p. I-8089, punctul 39).

54 — A se vedea Hotărârea DR și TV2 Danmark, citată anterior.

55 — A se vedea considerentul (21) al Directivei 2001/29 și articolul 2 din aceasta.

56 — A se vedea considerentul (32) al Directivei 2001/29 și articolul 5 din aceasta.

57 — A se vedea considerentul (38) al Directivei 2001/29.

58 — *Idem*.

59 — A se vedea considerentul (39) al Directivei 2001/29.

60 — A se vedea considerentele (35) și (38) ale Directivei 2001/29. Sublinierea noastră.

61 — Este motivul pentru care Curtea a statuat că compensația echitabilă prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuia *în mod obligatoriu* să fie calculată pe baza prejudiciului cauzat autorilor operelor protejate *prin introducerea excepției privind copia privată*; a se vedea Hotărârea Padawan, citată anterior (punctele 38-42) (sublinierea noastră).

63. Astfel, se poate deduce din textul Directivei 2001/29 că menținerea sau introducerea de către statele membre a excepției privind copia privată creează prejudiciul cauzat titularilor de drepturi pe care se consideră că această compensație echitabilă îi despăgubește în mod corespunzător⁶². În schimb, nu există nicio indicație explicită care să permită să se stabilească dacă aceasta se poate aplica numai reproducerilor realizate din surse legale sau dacă se poate aplica de asemenea reproducerilor realizate din surse nelegale.

64. Totuși, contrar celor susținute de guvernul olandez, această imprecizie nu poate fi interpretată ca manifestarea deliberată⁶³ a legiuitorului Uniunii de a prevedea perceperea compensației echitabile pentru reproducerile realizate din surse nelegale. O astfel de interpretare nu are niciun temei în Directiva 2001/29 și ar contraveni fundamental dispozițiilor articolului 5 alineatul (5) și cerințelor testului în trei etape pe care îl prescrie acesta în conformitate cu obligațiile internaționale ale Uniunii și ale statelor membre.

65. În scopul de a dovedi această voință deliberată a legiuitorului Uniunii, guvernul olandez invocă modul de redactare a articolului 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29, care se referă la caracterul legal al surselor de reproducere, a articolului 5 alineatul (3) litera (e)⁶⁴ și a articolului 6 alineatul (4) al doilea paragraf din directiva menționată, care nu se referă la acesta, sau Directiva 91/250/CEE a Consiliului din 14 mai 1991 privind protecția juridică a programelor pentru calculator⁶⁵.

66. Articolul 5 alineatul (3) litera (d) din Directiva 2001/29 permite statelor membre să prevadă o excepție de la dreptul de reproducere pentru citate în special în scop de critică sau de recenzie, însă numai cu condiția ca, printre altele, opera sau obiectul protejat să fi fost deja pus în mod legal la dispoziția publicului.

67. În schimb, articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 prevede o excepție de la dreptul exclusiv de reproducere în cazul utilizării unei opere sau a unui obiect protejat în scopuri de siguranță publică sau pentru a asigura buna desfășurare a procedurilor administrative, parlamentare sau judiciare, fără a face referire la caracterul legal al sursei.

68. Articolul 6 alineatul (4) din Directiva 2001/29 prevede de o manieră generală posibilitatea statelor membre de a adopta, în absența unor măsuri voluntare luate în acest sens de către titularii de drepturi, măsuri adecvate pentru a garanta că beneficiarii excepțiilor sau ai limitărilor prevăzute la articolul 5 pot profita de acestea. Totuși, al doilea paragraf al alineatului (4), care se referă numai la excepția privind copia privată, se distinge de primul paragraf⁶⁶, întrucât nu face nicio referire la caracterul legal al accesului la opera sau la obiectul protejat.

62 — Este de asemenea exact ceea ce a statuat, în Franța, Conseil d'État cu privire la articolele L. 122-5 și L. 311 din Codul proprietății intelectuale, referitor la transpunerea articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29: „remunerația pentru copia privată are ca obiect unic compensarea, pentru autori, artiști-interpreți și producători, a pierderii de venituri ca urmare a utilizării în mod licit și fără autorizarea acestora a unor copii ale operelor realizate pe fonograme sau pe videograme în scopuri strict private”; a se vedea Conseil d'État, 11 iulie 2008, Syndicat de l'industrie de matériels audiovisuels, nr. 298779, ECLI:FR:CESSR:2008:298779 20080711, RIDA, iulie 2008, nr. 217, p. 279; cu privire la consecințele acestei hotărâri, a se vedea Sirinelli, P., „Chronique de jurisprudence”, *op.cit.*, p. 275.

63 — O astfel de intenție nu reiese, în rest, în niciun mod din lucrările pregătitoare în vederea adoptării Directivei 2001/29.

64 — Articolul 5 alineatul (3) litera (e) din Directiva 2001/29 prevede o excepție la dreptul exclusiv de reproducere în cazul utilizării unei opere sau a unui obiect protejat în scopuri de siguranță publică sau pentru a asigura buna desfășurare a procedurilor administrative, parlamentare sau judiciare, fără a face referire la caracterul legal al sursei.

65 — JO L 122, p. 42, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 114.

66 — Acest paragraf privește excepțiile prevăzute la articolul 5 alineatul (2) literele (a), (c), (d) și (e) și la articolul 5 alineatul (3) litera (a), (b) sau (e) din Directiva 2001/29.

69. În sfârșit, Directiva 91/250 instituie principiul dreptului exclusiv al autorului programului pentru calculator de a autoriza sau de a interzice reproducerea acestuia, prevăzând totodată o excepție în scopul unei copii de rezervă, deschisă numai „dobânditorului legal”⁶⁷.

70. Cu toate acestea, domeniul de aplicare și întinderea excepției privind copia privată nu pot fi definite prin referire la dispoziții care sunt aplicabile în contexte total diferite și care urmăresc finalități proprii.

71. În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie, ca excepție⁶⁸ de la dreptul exclusiv de reproducere al titularului de drepturi garantat la articolul 2 din directiva menționată, să facă obiectul unei interpretări stricte. Prin urmare, domeniul de aplicare al excepției privind copia privată nu poate fi extins la situații care nu sunt prevăzute expres de Directiva 2001/29⁶⁹.

72. În orice caz, interpretarea susținută de guvernul olandez este contrară dispozițiilor articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29, astfel cum sunt interpretate în lumina Convenției de la Berna, a TDA și a TRIPS, și în special condiției privind necesitatea de a nu aduce atingere exploatarea normală a operei sau a obiectului protejat.

73. În această privință, Stichting de Thuiskopie, precum și guvernele olandez și austriac susțin în esență că o reglementare care autorizează perceperea redevenței pentru copia privată pentru reproducerea realizate din surse nelegale ar constitui, în lipsa oricăror măsuri tehnice fiabile care să permită împiedicarea eficientă a publicării sau a difuzării surselor nelegale menționate și a reproducerii lor infinite, în special în universul digital, singurul mijloc de reparare a prejudiciului suferit de titularii de drepturi. O astfel de reglementare ar contribui mai mult la exploatarea normală a operelor și a obiectelor protejate decât o reglementare care interzice orice reproducere din surse nelegale și ar asigura echilibrul drepturilor între titularii drepturilor și utilizatorii operelor și obiectelor protejate.

74. Presupunând că o reglementare de o asemenea natură ar putea, în mod absolut, să reprezinte un răspuns legitim și adecvat la încălcările dreptului de autor și ale drepturilor conexe care decurg din difuzarea nelegală a copiilor unor opere sau obiecte protejate pe internet și din reproducerea acestora, este totuși cert că excepția privind copia privată nu a fost instituită cu un astfel de obiectiv și este exclus ca acest lucru să fie adevărat fără a repune în discuție înseși fundamentele pe care se întemeiază aceasta, independent de existența sau inexistența unor măsuri tehnice care să permită combaterea eficace a realizării și a difuzării de copii nelegale ale unor opere sau obiecte protejate.

75. În această privință, trebuie observat mai întâi că argumentația guvernului olandez își are rădăcini în împrejurarea că legea olandeză tolerează descărcarea („downloadingul”) unor opere sau obiecte protejate puse la dispoziție în mod ilicit pe internet, reprimând numai publicarea online („uploadingul” sau încărcarea) a respectivelor opere sau obiecte protejate. Procedând în acest mod, Regatul Țărilor de Jos favorizează în mod indirect, dar cert difuzarea masivă de produse care rezultă din exploatarea de opere și de obiecte protejate, care nu poate fi în niciun caz considerată normală, cu alte cuvinte, însăși cauza fenomenului ale cărui consecințe prejudiciabile pentru titularii de drepturi înțelege să le repare statul membru. Banalizarea descărcării de opere sau de obiecte protejate difuzate în mod ilicit pe internet (prin downloading) nu poate decât să aducă atingere exploatarea normală a acestora.

67 — Observăm că alte texte se referă de asemenea la „utilizatorul legitim”; a se vedea considerentele (49) și (51) și articolul 6 din Directiva 96/9/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date (JO L 77, p. 20, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 102).

68 — A se vedea în special Hotărârea Infopaq International, citată anterior (punctul 55 și jurisprudența citată).

69 — A se vedea, în ceea ce privește excepțiile de la dreptul de reproducere prevăzute de Directiva 2001/29, Hotărârea Luksan, citată anterior (punctul 101). A se vedea de asemenea, în alte domenii, Hotărârile din 26 septembrie 2013, HK Danmark (C-476/11, punctele 46 și 47) și Dansk Jurist- og Økonomforbund (C-546/11, punctele 41 și 42).

76. Pe de altă parte, este îndoielnic faptul că perceperea redevenței pentru copia privată, în concepția sa actuală, poate în vreun fel să compenseze în mod adecvat beneficiul nerealizat care rezultă pentru titularii de drepturi din difuzarea masivă a operelor și obiectelor lor protejate pe internet, cu încălcarea drepturilor lor exclusive de reproducere, de comunicare publică⁷⁰ sau de distribuire⁷¹.

77. Fără a redefini în profunzime însăși rațiunea de a fi a excepției privind copia privată și principalele modalități de stabilire a compensației echitabile care trebuie să o însoțească, cu toate consecințele pe care aceasta le implică, produsul redevenței pentru copia privată nu este de natură să compenseze pierderea veniturilor pe care le-ar genera exploatarea normală pe internet a operelor lor. Ar trebui probabil să se prevadă în special o creștere considerabilă a quantumului redevenței pe care orice utilizator de suport ar trebui să o achite, chiar dacă acesta nu ar realiza niciodată reproduceri din surse nelegale, cu riscul de a rupe echilibrul drepturilor între titularii de drepturi și utilizatorii de opere și de produse protejate.

78. Ideea avansată de guvernul olandez, potrivit căreia perceperea redevenței pentru copia privată pentru reproducerile realizate din surse nelegale ar respecta, pe de altă parte, în mai mare măsură dreptul la protecția vieții private a utilizatorilor de opere și de obiecte protejate decât punerea în aplicare a unor măsuri de control al utilizării operelor lor în sfera privată a utilizatorilor respectivi⁷², garantând un echilibru mai bun al drepturilor, nu poate conduce la o răsturnare a acestei interpretări a articolului 5 din Directiva 2001/29. În această privință, se va observa pur și simplu că nu există nicio legătură necesară între excluderea aplicabilității excepției privind copia privată în cazul reproducerilor realizate din surse nelegale și eventuala încălcare a dreptului la respectarea vieții private a utilizatorilor⁷³.

79. În consecință, propunem Curții să răspundă la prima întrebare și la a doua întrebare litera a) adresate de instanța de trimitere că articolul 5 din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că excepția privind copia privată pe care o prevede se aplică numai reproducerilor realizate din surse legale ale unor opere sau obiecte protejate în temeiul dreptului de autor și al drepturilor conexe.

VI – Cu privire la problema dacă un stat membru poate decide să perceapă redevența pentru copia privată pentru reproducerile realizate după copii nelegale [a doua întrebare litera b)]

80. În cadrul celei de a doua întrebări litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, dacă adoptarea de către un stat membru a unei dispoziții naționale care impune perceperea unei compensații echitabile pentru copia privată, indiferent de aspectul dacă realizarea reproducerilor în cauză este sau nu este permisă, este compatibilă cu dreptul Uniunii.

81. Rezultă din considerațiile de mai sus că o astfel de posibilitate nu poate fi admisă.

70 — A se vedea articolul 3 din Directiva 2001/29.

71 — A se vedea articolul 4 din aceeași directivă.

72 — Excepția privind copia privată poate fi prezentată ca fiind instituită tocmai pentru a scoate de sub monopolul titularului de drepturi copiile realizate de utilizatorii care nu ar putea fi împiedicați fără a aduce atingere vieții private: a se vedea Gaubiac, Y., *op.cit.*, precum și More, K., *op. cit.*, p. 79 și urm.

73 — În rest, Curtea s-a pronunțat deja că Directiva 2001/29, în special, nu impune statelor membre obligația de a comunica date cu caracter personal în vederea asigurării protecției efective a dreptului de autor în cadrul unei proceduri civile; a se vedea Hotărârea din 29 ianuarie 2008, *Promusicae* (C-275/06, Rep., p. I-271).

82. Pe de o parte, independent chiar de problema dacă Directiva 2001/29 a realizat o armonizare exhaustivă a excepției privind copia privată⁷⁴, o astfel de posibilitate ar afecta considerabil unul dintre obiectivele urmărite de Directiva 2001/29, referitor la aplicarea coerentă a limitărilor și excepțiilor exhaustive la dreptul exclusiv de reproducere pe care îl prevede aceasta⁷⁵. Curtea a statuat deja în această privință că s-ar aduce atingere obiectivului menționat dacă statele membre ar fi libere să precizeze în mod neuniform și nearmonizat parametrii compensației echitabile⁷⁶. Or, o astfel de măsură ar fi de natură, după cum observă Comisia, să creeze o remunerație *sui generis* pentru reproducerile realizate din surse nelegale.

83. Pe de altă parte, mai ales, recunoașterea unei asemenea posibilități ar contraveni de două ori cerințelor articolului 5 alineatul (5) din Directiva 2001/29. În primul rând, ar extinde domeniul de aplicare al excepției privind copia privată mult dincolo de cazul special definit de directivă, cu încălcarea primei condiții instituite de această dispoziție. În al doilea rând, ar legitima indirect atingerea gravă adusă exploataării normale a operelor și a obiectelor protejate, cu încălcarea totală a celei de a doua condiții prevăzute la această dispoziție, rupând astfel echilibrul just pe care îl stabilește între dreptul exclusiv de reproducere recunoscut titularilor de drepturi și beneficiarii excepției privind copia privată.

84. În consecință, propunem Curții să răspundă la a doua întrebare litera b) adresată de instanța de trimitere că, în contextul excepției privind copia privată pe care statele membre sunt autorizate să o prevadă în temeiul articolului 5 din Directiva 2001/29, un stat membru poate percepe redevența care trebuie să o însoțească numai pentru reproducerile realizate din surse legale ale unor opere sau obiecte protejate în temeiul dreptului de autor și al drepturilor conexe.

VII – Cu privire la problema dacă Directiva 2004/48 se aplică în procedura principală (a treia întrebare)

85. Prin intermediul celei de a treia întrebări formulate, instanța de trimitere solicită Curții, în esență, să se pronunțe cu privire la problema dacă Directiva 2004/48, în special articolul 14⁷⁷ din aceasta, se aplică în procedura principală.

86. În decizia de trimitere, instanța menționată arată că, în cadrul recursului său incident, Stichting de Thuiskopie a solicitat plata tuturor cheltuielilor de judecată în temeiul articolului 1019h din Codul de procedură civilă, care ar fi la rândul său întemeiat pe dispozițiile articolului 14 din Directiva 2004/48. Deși, desigur, revendicările formulate de Stichting de Thuiskopie nu par să rezulte din încălcări ale drepturilor de proprietate intelectuală în sensul articolului 2 alineatul (1) din această directivă, rămâne faptul că, susținând ideea că articolul 5 din Directiva 2001/29 este aplicabil reproducerilor realizate din surse nelegale, aceasta urmărește o formă de apărare a drepturilor respective.

87. Cu excepția Stichting de Thuiskopie, toate părțile care au prezentat observații concluzionează că Directiva 2004/48 nu este aplicabilă în procedura principală.

74 — A se vedea în această privință opiniile divergente ale avocaților generali Trstenjak (punctele 102-106 din Concluziile din 11 mai 2010 prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Padawan, citată anterior) și Jääskinen (punctul 44 din Concluziile din 10 martie 2011 prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Stichting de Thuiskopie, citată anterior).

75 — A se vedea considerentul (32) al Directivei 2001/29.

76 — A se vedea Hotărârea Padawan, citată anterior (punctul 36).

77 — Acest articol, intitulat „Cheltuieli de judecată”, prevede: „[s]tatele membre asigură ca, în principiu, cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și celelalte cheltuieli făcute de partea care a obținut câștig de cauză să fie suportate de partea care a pierdut, în afară de cazul când principiul echității nu permite acest lucru”.

88. În această privință, trebuie amintit că, deși, având în vedere obiectul său⁷⁸ și domeniul său de aplicare⁷⁹, obiectivul general al Directivei 2004/48 constă în apropierea legislațiilor statelor membre pentru a asigura un nivel de protecție ridicat, echivalent și omogen al proprietății intelectuale⁸⁰, ea nu urmărește totuși să reglementeze toate aspectele legate de drepturile de proprietate intelectuală, ci doar pe cele care sunt inerente, pe de o parte, respectării acestor drepturi și, pe de altă parte, încălcărilor acestora din urmă, impunând existența unor căi de atac legale eficace, destinate să prevină, să îi pună capăt sau să remedieze orice încălcare a unui drept de proprietate intelectuală existent⁸¹.

89. În această optică, articolul 14 din Directiva 2004/48 urmărește consolidarea nivelului de protecție a proprietății intelectuale, evitându-se descurajarea unei persoane prejudiciate de a iniția o procedură judiciară în vederea protejării drepturilor sale⁸², ceea ce implică faptul că persoana care aduce atingere drepturilor de proprietate intelectuală trebuie în general să suporte în totalitate consecințele financiare ale conduitei sale⁸³.

90. În speță, deși litigiul principal privește, desigur, într-un mod foarte general, apărarea intereselor titularilor de drepturi, în măsura în care se referă la întinderea domeniului de aplicare al excepției privind copia privată prevăzute la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, contestația care se află la originea litigiului rămâne totuși complet străină de domeniul de aplicare al Directivei 2004/48. Astfel, acțiunea care se află la originea acestui litigiu nu a fost introdusă de titularii de drepturi⁸⁴ în vederea asigurării apărării drepturilor respective⁸⁵, ci de operatori economici chemați să plătească redevența stabilită de un stat membru cu titlu de compensație echitabilă pentru excepția privind copia privată pe care a instituit-o.

91. În consecință, propunem Curții să răspundă la cea de a treia întrebare preliminară adresată de instanța de trimitere că articolul 14 din Directiva 2004/48 trebuie interpretat în sensul că nu este aplicabil unui litigiu care, precum cel din cauza principală, nu privește apărarea ca atare de către titularii de drepturi a drepturilor respective.

VIII – Concluzie

92. În lumina analizei de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate cu titlu preliminar de Hoge Raad der Nederlanden după cum urmează:

„1) Articolul 5 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretat în sensul că excepția privind copia privată pe care o prevede se aplică numai reproducerilor realizate din surse legale ale unor opere sau obiecte protejate în temeiul dreptului de autor și al drepturilor conexe.

78 — Articolul 1 din Directiva 2004/48 precizează că aceasta „privește măsurile, procedurile și mijloacele de reparație necesare pentru a asigura respectarea drepturilor de proprietate intelectuală”.

79 — Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2004/48 precizează că aceasta se aplică „oricărei încălcări a drepturilor de proprietate intelectuală”, prevăzută de legislația Uniunii și/sau de cea a unui stat membru.

80 — A se vedea Hotărârea din 18 octombrie 2011, Realchemie Nederland (C-406/09, Rep., p. I-9773, punctul 47).

81 — Hotărârea din 15 noiembrie 2012, Bericap Záródástechnikai (C-180/11, punctul 75).

82 — A se vedea Hotărârea Realchemie Nederland, citată anterior (punctul 48).

83 — *Ibidem* (punctul 49).

84 — A se vedea Hotărârea Bericap Záródástechnikai, citată anterior (punctul 78).

85 — *Ibidem* (punctul 79).

- 2) Articolul 5 din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că, în contextul excepției privind copia privată pe care statele membre sunt autorizate să o prevadă în temeiul dispoziției menționate, un stat membru poate percepe redevența care trebuie să o însoțească numai pentru reproducerile realizate din surse legale ale unor opere sau obiecte protejate în temeiul dreptului de autor și al drepturilor conexe.
- 3) Articolul 14 din Directiva 2004/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală trebuie interpretat în sensul că nu este aplicabil unui litigiu care, precum cel din cauza principală, nu privește apărarea ca atare de către titularii drepturilor de autor sau ai drepturilor conexe a respectivelor drepturi.”